

Hoe een houten vloerbedekking het beste afwerken en onderhouden?

Tekst: Ir Chris Decaesstecker, Wycor

Houten vloerbedekkingen kan u oliën, boenen of vernissen. In dit artikel overlopen we de pertinente vragen die helpen een doordachte keuze te maken voor de afwerking en het onderhoud en geven we u tips om uw houten vloerbedekking de lange levensduur te geven die u er mag van verwachten.

Afgezien van uw persoonlijke smaak (kleur, mat of glanzend) zijn er een reeks objectieve gegevens die u als leidraad kan gebruiken als u moet kiezen voor een bepaalde afwerking van een houten vloerbedekking.

Ligt de houten vloerbedekking in een vochtige ruimte?

Ruimten met risico op vocht vernist u bij voorkeur, terwijl een geboende vloer geschikt is in een woonkamer of een slaapkamer, afhankelijk van het soort product en de eventuele voorbehandelingen.

Wordt de houten vloerbedekking druk belopen?

Druk belopen ruimten worden doorgaans gevernist. De slijtweerstand van de vernislaag wordt voornamelijk bepaald door het soort vernis, de voorbehandeling, het aantal lagen, de dikte van de lagen en de manier van aanbrengen. Bij de slijtage van de vernislaag zal, vooral bij glanzende vernissen, de glans plaatselijk afnemen en ontstaan er matte plekken waar het meest gelopen wordt. Daarom wordt een zijdeglanzende vernis aanbevolen.

Er is echter een tendens om ook houten vloerbedekkingen in druk belopen ruimten te oliën. Bij deze afwerking gaat de keuze van de houtsoort zelf een belangrijkere rol spelen. Er bestaat een goede correlatie tussen de volumieke massa van de gekozen houtsoort en de slijtweerstand van het hout: in een druk belopen ruimte (bv. een openbaar gebouw) is een houtsoort met een hogere volumieke massa dan ook de beste keuze.

Hoe zal de houten vloerbedekking onderhouden worden?

Een geoliede of geboende vloer vergt een intensiever onderhoud dan een geverniste, maar gaat gepaard met minder ingrijpende renovatiewerken.

Opmerking: Volg steeds de voorschriften van de fabrikant van het parket en het afwerkingsproduct op. In tabel 1 vindt u een overzicht van de verschillende afwerkingsystemen. Tenzij anders vermeld, behoort het aanbrengen van de eerste laag afwerkingsproduct tot de verkoopsovereenkomst.

Tabel 1. Prestaties van afwerkingssystemen voor houten vloerbedekkingen

Prestatie	Boenen	Oliën	Vernissen
Behoud van kleur en structuur	Volledig	Volledig	Lichte vergeling: komt minder voor bij watergedragen vernissen
Bestand tegen chemicaliën	Gering	Lager dan bij vernis	Zeer goed
Kans op vlekken door vocht	Groot, tenzij voorafgaande behandeling	Gering tot groot (*)	Gering
Mogelijkheid om bij te werken	Gemakkelijk, indien niet te vuil	Gemakkelijk, indien niet te vuil	Gering
Vernieuwbaarheid	Regelmatig ontvetten en boenen; bij vuil en vlekken kan plaatselijk geschuurd worden	Regelmatig inzepen en oliën; bij vuil en vlekken kan plaatselijk geschuurd worden	Na het volledige wegschuren van de oude lagen
Slijtvastheid	Afhankelijk van de houtsoort	Afhankelijk van de houtsoort	Matig tot zeer goed
(*) de bestandheid tegen vlekken en vocht is afhankelijk van de soort olie			

Een goede voorbereiding...

... is het halve werk. Alvorens de houten vloerbedekking te schuren en af te werken, moet ze, afhankelijk van het lijmtypen en de vloerbedekking zelf, 3 tot 5 dagen rusten, zodat het oplosmiddel van de lijm kan verdampen. Indien nodig, drijft u de nagels in de vloer.

Opstoppen van de nagelgaten

Nagelgaten, barsten en kwasten stopt u op met **kit**. De kleur van de kit, die u kan verkrijgen met een op kleur gemaakte houtvulpasta, benadert die van het hout. Die pasta is meestal op basis van acrylaat of op basis van een bindmiddel (lijm, speciale kit) die u mengt met het fijnste schuurstof van het ter plaatse geschuurde parket. Breng het mengsel aan in één of twee lagen, met een spaan van roestvrij staal. Na 1 of 2 uur kan u beginnen te schuren. Donkere houtsoorten kunnen een zekere kleurafwijking vertonen.

Schuren

De houten vloerbedekking wordt geschuurd om de vloer vlak te maken en klaar te maken voor afwerking. Het schuren gebeurt in drie of meer schuurgangen, van grof naar telkens fijner. Tijdens het schuren mag de vloerbedekking niet te veel bewegen onder invloed van het gewicht van de schuurmachine (zwevende plaatsing).

Met een **bandschuurmachine** wordt een eerste maal grof geschuurd, afhankelijk van de oppervlaktetoestand, in twee loodrecht op elkaar staande richtingen. Bij mozaïekparket en bij motieven is diagonaal schuren mogelijk.

Dan volgt de **schijfschuurmachine** met twee of drie verschillende korrelgrootten. De laatste korrelgrootte is doorgaans 120 voor een zeer fijne afwerking, met uitzondering voor geoliede vloeren die meestal tot korrel 80 gaan (zie voorschrift van de fabrikant). In sommige gevallen, wanneer de ondervloer of de houten vloerbedekking voorgeschuurd zijn, kunnen twee beurten volstaan.

Zeer stabiele bandschuurmachines kunnen alle bewerkingen uitvoeren.

Speciale behandelingen

Speciale behandelingen, zoals mechanische oppervlaktebehandeling, bleken, beroken en ceruseren, hebben als doel het esthetisch uitzicht van de vloerbedekking te wijzigen. Deze behandelingen moeten afgestemd zijn op de afwerking en mogen geen invloed hebben op het hygrisch (vermijden van overmatige krimp of zwelling) of mechanisch gedrag of op de duurzaamheid van de vloerdelen. Vraag aan de fabrikant van de afwerkingsproducten of de speciale behandeling compatibel is met zijn producten.

U kan de vloer **mechanisch behandelen**, bv. ruw borstelen of schrapen, vooraleer hem af te werken. De relatief zachte delen van het houtoppervlak (vroeghout) wordt oppervlakkig verwijderd, waardoor oneffenheden in het oppervlak ontstaan. Deze bewerking is enkel geschikt voor relatief harde houtsoorten, die bovendien verschillen in hardheid vertonen door hun houtanatomische opbouw (bv. ringporigheid bij Europees eiken). Ze gebeuren meestal op legklare vloeren machinaal in de fabriek. Afhankelijk van het soort behandeling is schuren nadien nog nodig. Omwille van de oneffenheden is het aan te bevelen enkel af te werken met boenwas of olie.

Sommige houten vloeren kunnen **gebleekt** worden alvorens ze af te werken. Hiervoor gebruikt men chemische oxidanten die, afhankelijk van de aard, hoeveelheid en concentratie, al dan niet oppervlakkige kleurveranderingen veroorzaken door oxidatie van de inhoudsstoffen van het hout. Volg de veiligheidsvoorschriften en gebruiksaanwijzingen van de fabrikant strikt na. Het product wordt in vloeibare vorm met een doek of met een borstel aangebracht. Verschillende producten komen hiervoor in aanmerking, o.a. oxaalzuur (ontweringswater) en waterstofperoxide (zuurstofwater). Hou er ook rekening mee dat zich organische zouten kunnen vormen, waardoor de afwerking zich moeilijker kan hechten, of dat het hout teveel vocht kan opnemen als u een te hoge concentratie of teveel bleekmiddel gebruikt. In dat opzicht is het gebruik van o.m. bleekwater (natriumhypochloriet) af te raden. Na het aanbrengen moet het product lang genoeg inwerken. Daarna neemt u het teveel aan bleekmiddel weg en spoelt u na met zuiver water op een vochtige doek. Het is aan te bevelen eerst een proef uit te voeren op een staal of een weinig zichtbare plaats.

Traditioneel wordt het **beroken** van bv. eiken parket uitgevoerd met ammoniakdampen, waardoor het hout, afhankelijk van de berokingsduur, een min of meer donkere kleur verkrijgt. Tegenwoordig is dat effect ook op een gecontroleerde wijze te bekomen door bv. een verdunde ammoniakoplossing aan te brengen. Voor deze behandeling gelden dezelfde voorschriften als voor bleken.

Ceruseren is een afwerkingstechniek waarbij ringporige houtsoorten, zoals Europees eiken, behandeld worden met een mengsel van pigment en bindmiddel. Oudere pigmenttypes, zoals zinkwit en loodwit, hebben ondertussen plaatsgemaakt voor moderne pigmenten. (o.a.

titaniumdioxide). Door het aanbrengen van het mengsel worden oneffenheden in het hout, zoals de poriën, gevuld, waardoor contrasten ontstaan met de niet-gepigmenteerde delen van het hout.

De houten vloerbedekking kan ook **gekleurd** worden. Cellulosebeitsen en alcoholbeitsen dringen goed in het hout en accentueren de houttekening. Ze bevatten echter ook oplosmiddelen. Om vlekken te vermijden bij bepaalde houtsoorten, zoals beuken, wordt bij het kleuren met cellulosebeitsen en alcoholbeitsen soms eerst een sealer aangebracht, of werkt men met waterverdunbare beitsen. Deze laatste dringen minder goed in het hout, waardoor de houttekening doffer wordt. Het gebruik van een beits moet verenigbaar zijn met de latere afwerking. Gebruik bv. geen waterverdunbare beitsen wanneer de vloer met een watergedragen vernis wordt afgewerkt. De beits wordt met een platte brede borstel in de richting van de houtvezel aangebracht tot het hout verzadigd is. Daarna neemt u de overmaat aan beits af met een zuivere doek, eveneens in de richting van de vezel. Vervolgens wordt de grondlaag of poriënvuller aangebracht.

Boenwas, olie of vernis ?

Boenwas, olie of vernis worden op de bouwplaats zelf aangebracht of, in het geval van legklare parket, industrieel toegepast tijdens de fabricage. Als u de vloer afwerkt, moet de lucht warm genoeg zijn, nl. minstens 15 à 20°C en de relatieve luchtvochtigheid tussen 30 en 60 % liggen (zie ook eventueel bijkomende informatie van de fabrikant van de afwerkingsproducten). Een goede afwerking begint met een stofvrije ondergrond. Het is ook raadzaam de behandelde oppervlakken te beschermen tegen directe betreding (karton,...).

De ontwerpnorm prEN 13489 (voorgefabriceerde parket) schrijft voor dat bij vernis minimaal 50 g/m² droge stof of een minimale laagdikte van 45 micron aangebracht moet worden; bij boenwas en olie wordt minimaal 45 g/m² droge stof aangebracht. Na de plaatsing kunnen nog een of meerdere behandelingen volgen. Bij een normaal vernissysteem van drie lagen zullen op de bouwplaats aangebrachte hoeveelheden en laagdiktes hoger liggen.

We behandelen verder alleen de afwerking op de bouwplaats zelf. Bij legklare vloerbedekkingen volgt u de aanbevelingen van de fabrikant op.

Boenwas

Boenwas is meestal op oplosmiddelbasis. Er zijn twee uitvoeringswijzen mogelijk:

- twee lagen impregneerproduct, afwerken met was en onderhouden met was;
- twee lagen olie, afwerken met was en onderhouden met was.

Vooraleer een **nieuwe houten vloerbedekking** te boenen, wordt de geschuurde, stofvrije vloer meestal behandeld met een poriënvuller om een egaal zuigend en gesloten oppervlak te verkrijgen dat beter bestand is tegen vlekken. Strijk de poriënvuller gelijkmatig uit met een kortharige lakrol: eerst dwars op de vezelrichting, daarna met de vezelrichting mee. Breng daarna de boenwas aan en wrijf deze na droging manueel of machinaal op.

Een **oude laag boenwas** kan u met in terpentijn of white spirit gedrenkte votten verwijderen. Neem regelmatig een andere vod, anders wordt het vuil enkel verplaatst. Bij zwarte vlekken (bv. Europees eiken) moet u alles schuren tot de ondergrond egaal is. Ook bij een volledige renovatie wordt het parket geschuurd. Daarna wordt de houten vloerbedekking opnieuw geboend zoals hierboven beschreven.

Olie

Oliën zijn meestal afwerkingssystemen op basis van plantaardige oliën en vetten (lijnzaad, soja, kokosnoot,...), veelal op oplosmiddelbasis. Er kunnen pigmenten toegevoegd worden. Voor vloeren in naaldhout wordt soms een voorbehandeling met logen (bv. natriumhydroxide < 5 %) toegepast. De olie wordt met een borstel of rol gelijkmatig dik aangebracht in de richting van de houtvezel. Na een korte indringingstijd wordt de olie machinaal ingewreven en de behandeling eventueel herhaald zonder drogen. U neemt de overtollige olie weg.

Het aantal lagen olie is afhankelijk van de zuigkracht van het hout en de samenstelling van de olie. Zogenaamde 'full solid' oliën (zonder oplosmiddel) kan u vaak in één laag aanbrengen.

Na een droogtijd van 1 tot 24 uur, afhankelijk van het product, wordt het oppervlak machinaal opgewreven. Bij een temperatuur van 20°C is het behandelde oppervlak, afhankelijk van het product, droog na ongeveer 4 tot 24 uur.

De verhardingstijd duurt ongeveer 3 tot 10 dagen (afhankelijk van het product) en de behandeling wordt enkele malen herhaald. Eventueel gevormd schuim moet u samentrekken en verwijderen.

Vernis

Een vernisafwerking bestaat uit meerdere lagen. Een afwerkingsysteem kan bestaan uit:

- alle lagen met dezelfde vernis;
- een of twee lagen grondvernis en daarna minstens twee afwerklagen.

Het tweede systeem krijgt de voorkeur als een korte droogtijd gewenst is of bij tropische houtsoorten met veel inhoudsstoffen en bij eiken, want de grondlaag sluit de inhoudsstoffen af van de eindlagen.

Voor het aanbrengen van de laatste laag schuurt u de vloer licht op.

Vernissen bestaan uit **een of twee componenten**. Zorg er voor dat u de twee componenten goed mengt en binnen de voorgeschreven tijd verwerkt. Voor een goede hechting moet een volgende laag binnen een bepaalde termijn na het aanbrengen van de voorgaande laag worden aangebracht. De termijn is afhankelijk van het product. Als de tweede laag na die termijn wordt aangebracht, moet u de vloer eerst licht opschuren. Bij eencomponentvernissen is het belangrijk het product in dunne lagen aan te brengen. Zo vermijdt u de vorming van luchtbelletjes.

De verschillende types vernissen zijn:

- **polyurethaanvernissen** (PU-vernissen): zijn oplosmiddelhoudend en kunnen uit een of twee componenten bestaan.
- **watergedragen PU-vernissen**: kunnen zowel uit een of twee componenten bestaan, uit 100 % PU-hars of gemodificeerde polyurethanen. Belangrijke eigenschappen zijn de hoge slijtweerstand en een hoge bestandheid tegen chemicaliën. Een hoge relatieve luchtvochtigheid vertraagt de uitharding.
- **polyurethaan-acrylaatdispersievernissen**: vertonen gelijkaardige eigenschappen als PU-vernissen, maar worden verwerkt als watergedragen vernissen. Ze kunnen eventueel met water worden verdund. Deze vernissen drogen snel, waardoor meerdere lagen per dag kunnen worden aangebracht. De uiteindelijke slijtweerstand wordt pas na 7 tot 14 dagen bereikt (volledige doorharding). Deze vernissen dringen minder in het hout, waardoor de houttekening enigszins vervaagt.
- **alkydvernissen**: hebben een lagere slijtweerstand dan PU-vernissen, maar zijn gemakkelijker aan te brengen met de rol. Tot deze groep behoren eveneens de alkydurethaanvernissen, die vergelen enigszins na verloop van tijd.

Voor het **vernissen van een nieuwe houten vloer** wordt in de regel eerst een poriënvuller aangebracht. U brengt de parketvernis met een rol aan, schuin over de richting van de houtvezel. De vernis wordt goed verdeeld door kruiselings opbrengen en door te eindigen in de richting van de houtvezel. Volg de voorschriften van de vernisfabrikant op, vooral wat het aantal lagen (laagdikte), het tussenschuren en de wachttijden betreft.

Het **vernissen van een voordien geboende houten vloer** is meestal moeilijk omdat de diep ingedrongen boenwas de hechting van de vernis kan bemoeilijken. Kiest u toch voor vernis, dan moet u de houten vloerbedekking grondig schuren of afwassen met een sterk oplosmiddel. Daarna brengt u een eerste laag parketvernis aan.

Bij het **vernissen van een voordien geverniste vloer** is het hout verkleurd op plaatsen waar de vernislaag afgesleten is. Daardoor is het moeilijker een goede egale afwerking te bekomen. Het is dan ook van belang tijdig een nieuwe vernislaag aan te brengen na het volledige wegschuren van de oude vernisla(a)g(en).

Voor het vernissen van een gekleurde vloerbedekking moet u tot op het ongekleurde hout schuren.

Vooraleer een nieuwe vernislaag aan te brengen, wordt de vloer geschuurd met fijn schuurpapier (nr. 150) en gereinigd met een oplosmiddel, zoals celluloseverdunder. De sterk verweerde delen moet u bijwerken en afwerken met een nieuwe laag vernis.

Na het afwerken wordt de nodige tijd in acht genomen om het product goed te laten uitharden. De vloerbedekking mag dan niet betreden worden.

Onderhoud

Met onderhoud bedoelen we niet alleen de vloer normaal reinigen, maar ook regelmatig speciale producten, zoals boenwas, polish, olie of zeep, gebruiken voor het herstel van de oorspronkelijke bescherming. Volg de raadgevingen van de parketlegger en de fabrikant van het afwerkingproduct of legklare parket.

Over het algemeen moet u de vloer regelmatig vegen, stofzuigen en incidenteel vochtig afnemen met een goed uitgewrongen dweil. Nooit teveel water gebruiken.

De onderhoudsfrequentie is sterk afhankelijk van de belasting (vocht, mechanische belasting,...) en van de esthetische eisen van de gebruiker. Zeer intensief gebruikte vloeren moet u minimaal eenmaal per maand onderhouden, intensief gebruikte vloeren eenmaal om de drie maanden en normaal gebruikte vloeren een- tot tweemaal per jaar.

Eens de houten vloerbedekking in gebruik, kan men de slijtage beperken door het leggen van een vloermat aan de ingang van de van buitenaf toegankelijke ruimten. Alles hangt af van de kans op vuil (bv. zand), de functie van het gebouw (openbaar gebouw, winkel, school, kantoor, showroom, enz.) of het soort ruimte (keuken, slaapkamer,...) en het aantal gebruikers van de ruimten.

Geboende vloeren bij voorkeur niet vochtig reinigen. Het stof van de vloer moet regelmatig opgenomen worden (stofzuigen). Vuil dient met een met white spirit of een terpentijn licht bevochtigde doek afgenomen te worden en daarna onmiddellijk drooggewreven. Bij plaatselijke slijtage moet men de vloer reinigen, een bijkomende laag boenwas aanbrengen en deze goed uitwrijven. Normaal wordt een parket één tot drie maal per jaar behandeld met boenwas op basis van terpentijn. Wacht niet te lang met het reinigen van de geboende vloer: ingelopen vuil en vet zijn moeilijk te verwijderen.

Wacht om dezelfde reden ook niet te lang met het reinigen van een **geoliede vloer**. Voor geoliede parketten bestaan speciale onderhoudsschema's en producten op voorschrift van de fabrikant, o.m. producten op basis van zeep en oliën van plantaardige oorsprong. De zeep wordt met warm water gemengd. Daarna wordt de vloer gedweild. Een korte indringingstijd geeft betere resultaten. Het is af te raden met zuiver water te dweilen, anders wordt de vloer oppervlakkig ontvet.

Wacht niet tot een **geverniste vloer** zijn glans verliest. Onmiddellijk na het aanbrengen van de afwerkingslagen dient men een polish aan te brengen, die belet dat de verniste vloerbedekking mat wordt. Het is aan te raden regelmatig een nieuwe polishlaag aan te brengen. De verniste vloer wordt gereinigd met de stofzuiger of met een licht vochtige doek. Let er evenwel op dat u geen product gebruikt dat wassen bevat, omdat dat later hechtingsproblemen kan veroorzaken bij het herbehandelen. Daarna onderhouden met een polish die door de fabrikant is voorgeschreven. Alkydurethaan- en alkydvernisen zijn niet alkalibestendig. Daarom zijn alkalische reinigingsmiddelen, die o.m. amoniak of soda bevatten, uit den boze.